

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez

1

KÚRIAI TELJES ÜLÉSEK
ÁVH-S KIHALLGATÁSOK
„PÁRT”-ÍTÉLETEK
REHABILITÁCIÓK
AZ '56-OS MEGTORLÁS IRATAI

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 1992

51.

Budapest, 1950. július 12.

**A NET 1950: 26. sz. törvényerejű rendelete
az ország területének elhagyására vonatkozó
büntetőrendelkezések kiegészítéséről¹**

01897/Min. Ir. — 1950. sz.

SZIGORÚAN TITKOS!

Tárgy: A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének kihirdetése. (2)

698
... ny. szám.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeletét az alábbiakban szövegszerűen közlöm:

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 26. számú törvényerejű
r e n d e l e t e

az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről.

1. §.

(1) A Katonai büntetőbírászkodás alá tartozó az a személy (a Néphadsereg, az Államvédelmi Hatóság, az Államrendőrség tagja, letartóztatási intézeti alkalmazott), aki külföldre szökik, vagy a szökést megkísérli, életfogytig tartó börtönnel büntetendő.

(2) Ugyanígy büntetendő az a polgári személy is, aki repülőgépet vagy bármilyen más légi járművel engedély nélkül szándékosan külföldre vezet, vagy azon, a jármű személyzetének tagjaként engedély nélkül szándékosan külföldre távozik vagy e cselekmények bármelyikét megkísérli.

(3) Ha az (1) és (2) bekezdésben meghatározott büntetett csoportosan vagy felfegyverkezve követik el, a büntetés halál.

2. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott büntett elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre más felhív, az elkövetésre ajánlkozik, erre felhívás folytán vállalkozik, a közös elkövetésre nézve megállapodik, vagy a büntett véghezvitelét előkészítő bármilyen más cselekményt hajt végre, tíz évig terjedhető börtönnel büntetendő.

3. §.

(1) Az 1. §-ban meghatározott büntett tettesének vele egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőttkorú hozzátartozóját (1950. II. tv. 29. §.) öt évig terjedhető börtönnel, ha pedig a hozzátartozó a büntett elkövetéséről megelőzően tudott és arról a hatóságnak haladéktalanul jelentést nem tett, tíz évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

(2) Nem büntethető az a hozzátartozó, akinek feljelentése folytán az 1. §-ban meghatározott büntett elkövetése elmaradt.

4. §.

(1) Az 1–3. §-ok eseteiben a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának a felfüggesztését ki kell mondani.

(2) Az 1. és 2. §. eseteiben úgyszintén a 3. §. (1) bekezdésének második tétele esetében az elkövető egész vagyonának elkobzását minden esetben el kell rendelni; a 3. §. (1) bekezdésének első tétele esetében pedig az eset körülményeihez képest teljes vagy részleges vagyonelkobzást lehet kimondani.

(3) Az elkobzást akkor is el lehet rendelni, ha a bűnvádi eljárást a terhelt halála, távolléte vagy más ok miatt megindítani vagy folytatni nem lehet. Az eljárásra a katonai büntetőbírászkodás körében is a bűnvádi eljárásról szóló 1896 :XXXIII. tv. (Bp.) 477. §-át kell alkalmazni.

5. §.

E törvényerejű rendeletben meghatározott büntettek miatt az eljárás mind a katonai, mind a polgári személyek tekintetében a budapesti katonai törvényszék kizárólagos hatáskörébe és illetékessége alá tartozik. (3)

Budapest, 1950. évi július 12-én.

Rónai Sándor s. k. (4)

a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
Elnöke.

Szabó Piroska s. k. (5)

a Népköztársaság Elnöki Tanácsának
titkára.

Utasítom, hogy a rendeletben foglaltakat alakulata előtt hirdesse ki és tegye iskolázás tárgyává úgy, hogy arról alakulata minden tagja tudomással bírjon.

A kihirdetés alkalmával hívja fel a figyelmet a kötelező katonai litoklartásra.

A kihirdetés teljesírmvű megtörténtét a rendelettel ellátott összes ala-ok f. évi augusztus hó 20-ig bezárólag a Honvédelmi Miniszter Irodája útján „Gy” jelzéssel közvetlenül jelentsék.

Kapják: IHVK., Fcsfségek, Fe. Pk-k, csapattestek ö. zlj-ig bezárólag, iskolák, intézetek, pságok. Budapest, 1950. évi július 20-án.

NÓGRÁDI SÁNDOR altábornagy s. k. (6)

Honvédelmi Miniszterhelyettes.

Eredeti, kétoldalas, géppel írott tisztázat — Lf. B. Büntető TÜK — 01897/Min. Ir. — 1950. HM.

1. A dokumentum 1989 tavaszán — másolatban — került a Legfelsőbb Bíróságra az Igazságügyi Minisztériumból (közelebbi hely megjelölése nélkül).

2. A Magyar Közlönyben 1950. július 30-án (vasárnap) — az 1950. évi 128 — 129. számban — közölt 1950: 26. sz. törvényerejű rendelet „A Magyar Nemzeti Bankról” szolt!

3. A rendelkezésre álló adatok alapján a rendelet következtében 1950 — 1953 között — dr. Mezei László, legfőbb ügyészégi ügyész kutatásai szerint — 574 főt ítéltek el.

A magyar állam- és jogtörténeti tudományok 1998.
mek. Remy Danc 689-161

4. Rónai Sándor (Miskolc, 1892. október 6. — Budapest, 1965. szeptember 28.)
kőműves, SZDP-vezető; különböző minisztériumokat vezetett. Az Elnöki
Tanács elnöke 1950. május 8. és 1952. augusztus 14. között.
5. Szabó Piroska (Nemes Dezsőné) (Budapest, 1909. február 13.) munkás.
1945: MKP KV, 1946–1954 között MKP, majd MDP KEB tag,
1949–1953 között Elnöki Tanács tagja, 1950-től titkára.
6. L. a 46. sz. dokumentum 3. sz. jegyzetét!

52.

1950. július 24.

Az Igazságügyminisztérium tájékoztatója
a disszidálási ügyekben folytatandó
ítélkezési gyakorlatról

IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM
ÜGYKEZELÉSI CSOPORT
Budapest, V. Markó-u.16.
Tel: 313-386.

Szám: 00292/1950.

A Legfelsőbb Bíróság Másodelnökének,

B u d a p e s t.

Tárgy: disszidálási ügyekben ítélkezési gyakorlat.

TÁJÉKOZTATÁSUL MEGKÜLDVE.

/Kiadva valamennyi felsőbíróság elnökének.

SZIGORUAN
BIZALMAS

A felügyelet gyakorlása során azt tapasztalom, hogy az ítélkezés a tiltott határátlépési ügyekben helytelen, károsan enyhe és nem felel meg védett érdek rendkívüli fontosságának.

Aki ma hatósági engedély nélkül kísérli meg az ország területéről távozást, vagy erre irányuló cselekményhez nyújt segítséget, az közönséges hazaáruló, aki nemcsak azt deklarálja, hogy semmi sem köti szocializmust építő dolgozó népünkhöz, hanem túl ezen készen mutatkozik arra, hogy aktív eszközévé váljék az ellenségnek, imperialista érdekeknek, fasiszta kémszervezeteknek, melyeknek kártevő munkája az ilyesfajta elemekre is épül. Ezek a szervezetek a disszidálókat beszervezik hírszerző céljaikra és felhasználják mindenféle károkozó tevékenységre. Ez mindenki által, így az elkövető terheltek által is jól tudott. A tiltott határátlépési cselekményekben tehát, különösen ma, az osztályharc nemzetközi méretekben kiéleződése időszakában, nyílt és egyértelműen ellenséges, súlyos támadást kell felismerni rendünk, szocialista fejlődésünk, határaink biztonsága, békénk ellen.

Ugylátszik bírónk általában nem ismerik fel e vitathatatlan szempontokat. Mindenesetre erre kell következtetnem tapasztalataimból. Nem látják bírónk, hogy ma, mikor az egész világon központi kérdés a béke megvédése az imperialisták háborús szervezkedése ellen, a magyar népi demokrácia büntetőbíráskodásának kiméletlen szigorát kell tanúsítania a béke minden ellensége és közöttük az engedély nélküli határátlépők és cinkostársakkal szemben. Minden ok meg van szakítani azzal a büntetési szabási gyakorlattal, mely a büntetési tétel alsó határát közelítgeti, vagy jobb esetben középarányos büntetés körül mozog. Általában a felső határt kell megközelíteni, indokolt esetben /már pedig az esetek nagy százalékában ez indokolt / alkalmazni, épp az előbb mondottakra tekintettel.

Külön megemlítem, hogy teljesen helytelen az a liberalizmus is, amelyet a határt a baráti népi demokratikus országok irányában átlépők ügyében általános szabályként észleltem. Ezeknek jelentős része a baráti népi demokratikus országokon keresztül igyekszik ugyanoda, ahová a nyugati és déli irányba távozni szándékozik, - az imperialista táborba. Másrésztük csempész, gazdasági kártevő, hivatásszerűen bűnöző személy. Ezek közül kerülnek ki az ugynevezett "átvezetők" is. Égül az állítólag csak rokonlátogatók stb. ügyeiben is szakítani kell a prevencióra absolute alkalmatlan, valósággal biztató hatásgyakorlattal, mert a határokon engedély nélkül átlépés meggátolása olyan mindenkifelett álló érdek, hogy ezzel szembeszegülés komoly megtorlást kíván.

Lényegében ugyanilyen értelemben már korábban is felhívta a miniszterium a figyelmet. Feltésem, hogy ez alkalommal a figyelmen kívül ezekre az ügyekre ráirányítása megfelelő eredménnyel fog járni.

Felkérem Elnök kartársat, hogy a vezetése alatt álló felsőbíróság érdekelte tanácsai és a felügyeletére bízott alsóbíróságok vezetőin keresztül az érdekelte ítélőbírók figyelmét - jelen intézkedésre utalás nélkül - fenti szempontokra nyomatékosan hívja fel és azok hatályosságát közvetlenül ellenőrizze.

Elnök kartársától augusztus, szeptember és október hónapokra vonatkozólag minden következő hó 8 napjaig részletes és pontos kimutatást kérek, hogy a vezetése, illetve felügyelése alá rendelt bíróságokon az említett hónapokban e körben milyen határozatokat hoztak, bíróság, ügyszám, vádlott neve és személyi körülményei, vád, határozat.

Budapest, 1950. évi július 24.-én.

A kiadmány hiteles

Erdélyi Ida
/Erdélyi Ida/
ü. cs. vez.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Sömjén Pál s.k.

főosztályvezető.

Stencilezett másolat, kétoldalas, géppel írott tisztázat - Lf. B. TÜK 0020/1950.

1. Dr. Somogyi Ödön (Mezőkövesd, 1886. április 30. - Budapest, 1951. ?) ügyvéd Budapesten. 1945. augusztus 28-tól 1950. december 31-ig kúriai tanácselnök, 1947. augusztus 30-tól 1950. december 31-ig másodelnök. Egyes források szerint öngyilkosságot követett el.
2. A Legfelsőbb Bíróság TÜK 1950. július 24-én iktatta, a másodelnök „szóbelileg” intézkedett 1950. augusztus 1-jén.
3. Dr. Sömjén Pál (1907) 1944-ig ügyvéd, 1945 - 1949 között NOT-bíró, majd 1953-ig az IM Bírósági Főosztály vezetője volt. Elbocsátották, jogügyi előadó lett, 1954. december végén legfelsőbb bírósági bírónak javasolták.

4./ A Budapesti Köztársaság Kiváltkéze valamennyi rendőrségi rendőrségi rádió adó és vevő állomással.

Eredeti, huszonkilenc oldalas, géppel írott tisztázat – BM Áb. Op. Ny. V-150.342. 00056-00084. oldalak. (Egyes szavakat a szerkesztő megerősített.)

1. Téves. Ekkor még BM ÁVH volt.
2. L. az 5. sz. dokumentum 12. sz. jegyzetét!
3. r.őrnagy = rendőr őrnagy.
4. Ua.
5. r.százados = rendőr százados.
6. r.szds. = rendőr százados.
7. Korabeli javítás.
8. L. a 3. sz. jegyzetét!
9. L. a 7. sz. jegyzetét!
10. Ua.
11. L. az 5. sz. jegyzetét!
12. Sic!
13. L. a 3. sz. jegyzetét!
14. Ua.
15. Helyesen: Románia.
16. Nem csatolták.
17. Ennek az összeállításnak a BM ÁVH, majd az ÁVH ún. ellenségüldöző politikájára gyakorolt hatására I. Törvénytelen szocializmus. A Tényfeltáró Bizottság jelentése. Bp., 1991. Zrínyi Kiadó – Új Magyarország kiad. 65–66. oldalak, írták: dr. Zinner Tibor, dr. Szakács Sándor, dr. Habuda Miklós, dr. Svéd László, dr. Szomszéd Imre, Markó György és dr. Balogh Margit.

29.

Budapest, 1950. január 18.

Az Igazságügyminisztérium utasítása
a tiltott határátlépési
cselekmények büntetésére

S Z I G O R U A N

B I Z A L M A S !

Tárgy: A tiltott határátlépési
cselekmények büntetése.

I-IV.

1. A győri
2. a szegedi.
3. a pécsi
4. a szombathelyi megyei bíróság Elnökének.

A tiltott határátlépési bűncselekményekkel kapcsolatban folytatott enyhe gyakorlat megszüntetése érdekében, felkértem Elnök Urat, hogy a felügyelete alá rendelt bíróságoknak ezekben az ügyekben ítélező bírót a következők-ről - megfelelő módon - tájékoztatni sziveskedjék:

Az 1948. évi XLVIII. tc. 48. §-a félreérthetetlen módon azt a nagyfokú közveszélyt kívánja megszüntetni, amely az engedély nélküli határátlépésből a Népköztársaságra hárul. Az ország területének illegális módon való elhagyása a tervgazdálkodás sikerét veszélyezteti, mert az 5 éves terv megalkotásánál az országban levő valamennyi emberi munkaerőt és itt levő tőkét vették alapul. Az engedély nélküli határátlépés munkaerőnek és tőkének az ország termeléséből való kivonását eredményezheti. Ebből következik, hogy a bűncselekmények elkövetői ellenségei a népi demokratikus államrendnek.

Az eddig szerzett tapasztalatok alapján azt kellett megállapítanom, hogy a tiltott határátlépési cselekmények elkövetőivel szemben eddig alkalmazott büntetési mérték alkalmatlannak mutatkozik arra, hogy az említett rendkívüli érdeket hatásonosan megvédje. Felkérem ezért Elnök Urat, hogy az érdekelt ítéző bírák figyelmét, a fenti okokra hivatkozással, a súlyosabb büntetés szükségességére megfelelő formában felhívni sziveskedjék.

A szombathelyi megyei bíróság elnökének e rendeletemet közvetlenül küldtem meg.

Budapest, 1950. január hó 18. napján.

SZIGORUAN BIZALMAS	
1950. JAN. 21	
0023, 11/2/3/4	-

Magyar Országos Levéltár
Jelenkori Gyűjteménye

XIX-E-1-2 0023/50

Eredeti, egyoldalas, géppel írott tiszázat - MOL JGY XIX - E - 1 - Z 0023/1950.

1. A felsőbírósági elnök Győrtött Sztodolnik László, Szegeden Lakatos Imre, Pécsen Kocsis Mihály, míg Szombathelyen a megyei bíróság elnöke Serényi György volt.
2. 1948. év hatályos jogszabályai. Bp., 1949. Grill kiad. 94-100. oldalak. XLVIII. tc. A büntetőtörvények egyes fogyatékságainak megszüntetéséről és pótlásáról. 48. § A tiltott útlevél használatra és tiltott határátlépésre vonatkozó rendelkezések, 99. oldal.
Az 1990: XXVI. tv. az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról 1. § (1) bekezdése szerint „Az 1945. január 1. és 1963. április 4. között az állam belső és külső biztonsága elleni bűncselekmények, a tervbűncselekmények, az árdrágító és közellátás elleni bűncselekmények, valamint a társadalmi tulajdont károsító bűncselekmények feljelentésének elmulasztása miatti elítélések semmisnek tekintendők”. A 2. § részletesen felsorolta, hogy mely törvények és rendeletek alapján történő elítélésekre vonatkozik a semmisségi törvény. L. a későbbi dokumentumokban jelzettek is!
3. Korabeli javítás.
4. „Lásd a kiadói utasítást!” E szerint: „I-IV. Csatolmány nélkül. A győri felsőbíróság elnökének intézetnél a teljes szöveg, a többinél az utolsó bekezdés elmarad.”
5. K = Kiadható.
6. Dr. Molnár László és dr. Sömjen Pál aláírása.

L. Molnár László
dr. Sömjen Pál

65.

Budapest, 1950. június 20.

**Minisztertanácsi előterjesztés
az ország területének elhagyására
vonatkozó büntető rendelkezések
kiegészítése tárgyában készült
törvényerejű rendelet
tervezete ügyében**

...

H. M. 484

Honvédelmi Miniszter.

0521/1949.-1950.szám.

Minisztertanács titkos

Tárgy: Minisztertanács előterjesztés az ország területének elhagyására vonatkozó büntetőrendelkezés kiegészítése tárgyában készült törvényerejű rendelet tervezet tárgyában.

I.

Minisztertanács előterjesztés

az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről készült törvényerejű rendelet tervezet tárgyában.

Arra kérem a t. Minisztertanácsot, hogy az alábbi törvényerejű rendelet tervezetemet fogadja el és azt a további eljárás végett terjessze fel a Népköztársaság Elnöki Tanácsához.

A büntetőtörvények egyes fogvatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. XLVIII. tv. (III. Bn. 348. §-a) szerint öt évig terjedhető fogsággal kell büntetni azt, aki a határt meg nem engedett módon átlép.

Ha katonai személy hagyja el engedély nélkül az ország területét, egy-egy esetben ebből a körülményből következni lehet arra, hogy a katonai szolgálati kötelezettség alól magát végleg kivonni kívánta. Ez a cselekmény pedig megvalósítja a katonai büntetőtörvénykönyvről, szóló 1948. LXII. tv. (Kbt. 40. §-ában) utköző szabás büntetést, amely cselekményt az idézett törvény 41. §-ának 1/ bekezdése három évig terjedhető börtönnel, súlyos esetben pedig öt évig terjedhető börtönnel bünteti.

A mai nemzetközi helyzetben azonban a fennjaimra bízott fontos katonai érdekek az idézett törvényes rendelkezésekkel kellő módon megvalósulva nincsenek.

Ezért szükségesnek tartom olyan jogszabályalkotás kezdeményezését, amely az említett érdekek megvédésére kellő büntetőjogi biztosítékot nyújt.

A katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozó személynek külföldre szökése különösen veszélyes a népi demokráciára, gyengíti a Néphadsereg fegyelmét és így hátrányosan érintheti a Népköztársaságunk katonai erejét. Ezért a javaslat az 1. § /1/ bekezdésében meghatározott cselekményt életfogytig tartó börtönnel rendeli büntetni.

Az említett okok indokolják azt, hogy életfogytig tartó börtönnel büntetessék az a polgári személy is, aki cselekményt vagy bármilyen más légi járművet engedély nélkül szándékosan külföldre vezet vagy azon a járművel személyzetének tagjaként engedély nélkül szándékosan külföldre távozik, vagy e cselekmények bármelyikét megvalósítja. Ilyen irányban tartalmaz büntetőjogi rendelkezést a javaslat 1. §-ának 2/ bekezdése.

Különösen veszélyes a cselekmény akkor, ha csoportosan vagy felfegyverkezve követik el. Ezért indokolt az 1. § /3/ bekezdése esetében a legsúlyosabb büntetés alkalmazása.

-2-

A 2. §-ban felsorolt cselekményeket - ideértve az eredménytelen felhívást, vagy a véghezvitel előkészítését célzó bármilyen más cselekményt is - büntetőcselekménynek kell nyilvánítani, mert a társadalmi veszélyesség e cselekményeknél már az előkészületben is jelentkezik.

A 3. § /1/ bekezdés első mondata az 1. §-ban említett cselekmények megelőzése végett büntetéssel fenyegeti a tetteseket azt a hozzátartozóját, aki a tettesrel egy háztartásban él, vagy alát a tettes eltart. Ez a rendelkezés alkalmasnak látszik arra, hogy a külföldre szökés gondolatával foglalkozókat a büntetőcselekmény elkövetésétől visszatartsa.

Természetesen súlyosabban kell büntetni azt a hozzátartozót, aki - bár a cselekményről tudott, - azt a hatóságnak haladéktalanul nem jelentette /3. § /1/ bekezdés második mondata/.

Nem indokolt viszont a hozzátartozó megbüntetésé, ha a büntetőcselekmény elkövetése a hozzátartozó feljelentése következtében elmarad. Ilyen értelemben rendelkezik a 3. § /2/ bekezdése.

A 4. § a büntetőcselekmények jellegéhez és súlyosságához képest a megfelelő mellékbüntetések alkalmazását rendeli, illetőleg teszi lehetővé.

A 4. § /3/ bekezdésében foglalt eljárási szabályok a katonai büntetőbíráskodás körében a vagyoni elkövetés lehetőségét biztosítják arra az esetre, ha a büntető eljárás a tettes halála, távolléte vagy pedig egyéb okból nem volna megindítható vagy folytatható.

Az 5. § a törvényerejű rendeletben meghatározott büntetőcselekmények tekintetében az eljárást a cselekmények jellegénél fogva polgári személyekkel szemben is a katonai büntetőbíráskodás feladatává teszi és az egyöntetű gyors eljárás érdekében a budapesti katonai törvényszék hatáskörébe és illetékségi körébe utalja.

II.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi .....számu

törvényerejű rendelete

az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről.

1.§.

/1/ A katonai büntetőbíráskodás alá tartozó az a személy, /a Néphadsereg, az Államvédelmi Hatóság, az Államrendőrség tagja, letartóztatási intézeti alkalmazott/, aki külföldre menekül, vagy a szökést megkísérli, életfogytig tartó börtönnel büntetendő.

/2/ Ugyanígy büntetendő az a polgári személy is, aki repülőgépet vagy bármilyen más légi járművet engedély nélkül szándékosan külföldre vezet, vagy azon, a jármű személyzetének tagjaként engedély nélkül szándékosan külföldre távozik vagy e események bármelyikét megkísérli.

/3/ Ha az /1/ és /2/ bekezdésben meghatározott büntetett csoportosan, vagy felfegyverkezve követik el, a büntetés halál.

2.§.

Aki az 1.§-ban meghatározott büntett elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre más felhív, az elkövetésre ajánkozik, erre felhívás folytán vállalkozik, a közös elkövetésre nézve megállapodik, vagy a büntett véghezvitelét előkészítő bármilyen más eseményt hajt végre, tíz évig terjedhető börtönnel büntetendő.

3.§.

/1/ Az 1.§-ban meghatározott büntett tettesének vele egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőttkorú hozzátartozóját /1950:II.tv. 29.§/ öt évig terjedhető börtönnel, ha pedig a hozzátartozó a büntett elkövetéséről megelőzően tudott és arról a hatóságnak haladéktalanul jelentést nem tett, tíz évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

/2/ Nem büntethető az a hozzátartozó, akinek feljelentése folytán az 1.§-ban meghatározott büntett elkövetése elmaradt.

4.§.

/1/ Az 1-3.§-ok eseteiben a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának, a felfüggesztését is ki kell mondani.

/2/ Az 1. és 2.§ eseteiben, ugyancsak a 3.§ /1/ bekezdésének második tétele esetében az elkövető egész vagyonának elkobzását minden esetben el kell rendelni; a 3.§ /1/ bekezdésének első tétele esetében pedig az eset körülményeihez képest teljes vagy részleges vagyonelkobzást lehet kimondani.

/3/ Az elkobzást akkor is el lehet rendelni, ha a bünvádi eljárást a terhelt halála, távolléte vagy más ok miatt megindítani vagy folytatni

-2-

nam lehet. Az eljárásra a katonai büntetőbíráskodás körében is a bünvádi eljárásról szóló 1896:XXXIII.tv. 6.§-a, 477.§-a kell alkalmazni.

5.§.

E törvényerejű rendeletben meghatározott büntetett miatt az eljárás mind a katonai, mind a polgári személyek tekintetében a budapesti katonai törvényszék kizárólagos hatáskörébe és illetékessége alá tartozik.

Budapest, 1950. évi június hó. 20.

Negrádi Sándor s.k. altábornagy,
Honvédelmi miniszter h.

MAGYAR IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM
Törvényelőkészítő osztály

ÉRK.: 1950 JUL 13

1156

MEHÉKLET

Miniszter kártyának a tárgysorozaton írt feljegyzése szerint a f. 6. június hó. 30. napján tartott minisztertanács az előterjesztést elfogadta.

Dr. Nyári Ferenc,
a miniszter titkára.

Minisztertanács elnöke

Irattárba!

Budapest, 1950. július 3.

Kucsa

K. Yary

1950. VII. 10. h. a. 10

SZIGORUAN BIZALMAS	
IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM - Ügykezelő osztály	
ÉRKELT: 1950 JUL 10	Működés:
00273	1950

30. 1156
950

Vala

1. A Minisztertanács 1950. június 30-án tartott ülésén elfogadta az előterjesztést. A határozat alapján szövegezték a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletét, melynek keltezése 1950. július 12. L. az Iratok 1. 51. sz. dokumentumát!
2. L. a 29. sz. dokumentum 2. sz. jegyzetét, 248–275. oldalakat!
3. III. Bn. = III. Büntető novella.
4. MT. 1948. évi törvénycikkek, Bp., 1949. Franklin-társulat kiad., 320–369. oldalak 1948: LXII. tc. a katonai büntető törvénykönyvről.
5. Ktbtk. = Katonai büntető törvénykönyv.
6. L. a 45. sz. dokumentum 3. sz. jegyzetét!
7. L. a 4. sz. dokumentum 3. sz. jegyzetét!
8. Ua.
9. Dr. Nyári Ferenc aláírása.
10. „Minisztertanács elfogadása” után érkezett.”
11. Az Igazságügyminisztérium e dokumentum, valamint az 1950. július 12-i keltezésű NET-rendelet alapján készítette el utasítását a büntető bíróságok részére az ún. disszidálási ügyekben követendő gyakorlathoz 1950. július 24-én. L. az Iratok 1. 52. sz. dokumentumát!
12. „Szigorúan bizalmas.”
13. „Zalán” aláírása.
14. „Szabó” aláírása.
15. „K”[iadható] olvashatatlan aláírás.
16. L. a 11. sz. jegyzetét!

66.

Budapest, 1950. július 20.

A Honvédelmi Minisztérium átirata
az igazságügyminiszterhez
a Népköztársaság Elnöki Tanácsa
1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelete
tárgyában

HONVÉDELMI MINISZTERIUM
MINISZTER HELYETTES

M o l n á r E r i k elvtársnak,
igazságügyminiszter

B u d a p e s t .

Mellékelve megküldöm a Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendeletét.⁴ Kérlek, hogy hirdettesd ki ezt a rendeletet azok előtt a le-
tartóztató intézeti alkalmazottak előtt,² akik ka-
tonai büntető bíraskodás alá tartoznak. A rendelet
a hivatalos közlönyben egyelőre nem lesz közzété-
ve.³

Budapest, 1950. VII/20.

1 db rendelet melléklet.

Elvtársi üdvözléssel:

*Nógrádi Sándor*⁶
Nógrádi altbgy.⁵

L. Sömjén
*L. hatá 11/29.*⁷

SZIGORUAN BIZALMAS	
1950 JUL 26	3 laps + melléklet
00296	

00278/1/1950.

Eredeti, egyoldalas, géppel írott tisztázat – MOL JGY XIX – E – 1 – Z – 00278/1950.

1. L. az Iratok 1. 51. sz. dokumentumát!
2. Vö. a 67–68. sz. dokumentumokkal!
3. A Magyar Közlönyben 1950. július 30-án – az 1950. évi 128–129. számban – közzétették a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 26. sz. törvényerejű rendeletét, ez azonban „A Magyar Nemzeti Bankról” szólt.
4. Nógrádi Sándor aláírása.
5. altbgy. = altábornagy.
6. „L.[áttam] Sömjén [Pál és] L.[áttam] Szabó [Imre] VII/29.”

67.

Budapest, 1950. július 25.

Dr. Timár István IM főosztályvezető

átírata Pesty Jánoshoz,

az IM Büntetésvégrehajtási Osztály vezetőjéhez

a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelete

kihirdetése tárgyában

493
Pesti János osztályvezető elvtársnak
Büntetés-végrehajtási osztály

Mellékelem a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeletét. Tekintettel arra, hogy ez a rendelet a Hivatalos Lapban egyelőre közze téve nem lesz, viszont alkalmazásra kerül, gondoskodni kell arról, hogy a rendeletben érintett személyek előtt annak kihirdetése megtörténjen.

3. A rendeletet a kihirdetés módjára vonatkozó bizalmas utasítással együtt a lehető legbizalmasabb módon (posta mellőzéseivel) küldjük le az országos intézetekhez és a megyei bírósági fogházakhoz. A járásbírói fogházaknál szolgálatot teljesítők előtt a megyei bírósági fogház parancsnoka hirdeti ki a rendeletet.

4. A rendelet kihirdetésére össze kell hívni mindazokat a li alkalmazottakat, akik a szóbanforgó intézetben teljesítenek szolgálatot és katonai büntetőbíráskodás alá tartoznak.

Gondoskodni kell arról, hogy mindazok előtt, akik betegség, szabadság, vagy egyéb ok miatt a kihirdetésnél nincsenek jelen, később a kihirdetés pótlólag megtörténjen. Ugyanígy gondoskodni kell arról és ez különösen fontos, hogy minden uj li alkalmazott előtt, aki a jövőben a testületnél szolgálatba lép, a kihirdetés megtörténjen. Az operatív csoport és a területi előadók ezt vizsgálataik során ellenőrizték.

A kihirdetés után az intézetek parancsnokai magyarázzák is meg az új törvényerejű rendeletet. Különösen hívják fel a figyelmet az 1. §. 1. és 3. bekezdésére és a 3. §-ra. Mutassanak rá az új törvényerejű rendelet politikai jelentőségére; akire a népi demokrácia a dolgozó nép fegyveres védelmét bízta és aki ezzel a megtisztelő bizalommal visszaél és külföldre akar szökni, aljas hazafutó, aki ellen a legsúlyosabb büntetés kiszabása is indokolt.

Világítsák meg a parancsnokok azt is, hogy a külföldre szökés, vagy annak kísérlete rendkívül súlyos következményekkel jár a 3. §. értelmében a tettessel egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőtt kora hozzátartozójára nézve. Az ilyen hozzátartozó 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő még akkor is, ha a tettessel szökésről egyáltalán nem is tudott. Önmagában tehát az a tény, hogy a tettessel egy háztartásban élő hozzátartozó, magától vonja ezt a súlyos büntetést. De még ennél is súlyosabb a büntetés - 10 évig terjedhető börtön - ha a hozzátartozó tudott a tervezett szökésről annak megtörténte előtt és erről a hatóságnak jelezte nem tett. A népi demokrácia a köz érdekét mindennél fontosabbnak tartja, ennek minden egyéb érdekét alá kell rendelni. Eppen ezért büntetlenséget biztosít a rendelet az olyan hozzátartozónak, aki a tervezett szökésről feljelentést tett és feljelentése folytán a bűncselekmény elkövetése elmaradt /: 3. §. 3. bekezdés/.

A kihirdetésnél a parancsnokok mondják meg, hogy a li alkalmazottak közüljék a velük egy háztartásban élő felnőtt kora hozzátartozóikkal ezeket a rendelkezéseket, de ugyanakkor közöljék azt is, hogy sem a li alkalmazottak, sem hozzátartozói a kihirdetett rendelkezéseket senki másnak továbbadni nem jogosultak.

és ha ez mégis megtörténne, úgy ezért bűnvádi felelősség fogja őket terhelni.

A mellékelt rendeletet leírás után kérem vissza.

A bizalmas utasítást aláírás céljából kérem hozzá benutadni.

Budapest, 1950. július hó 25.

Dr. Timár István

Másolat, kétoldalas, géppel írott fogalmazvány, dr. Timár István tintával tett javításaival - MOL JGY XIX - E - 1 - Z 00278/1950.

1. Helyesen: Pesty. Vö. a 68. sz. dokumentum 12. sz. jegyzetével!
2. L. a 66. sz. dokumentumot!
3. L. a 68. sz. dokumentumot!
4. L. a 13. sz. dokumentum 9. sz. jegyzetét!
5. Dr. Timár István kézírása: „vagy általa eltartott”.
6. Ua.: „vagy általuk eltartott”.
7. L. a 68. sz. dokumentumot!
8. Dr. Timár [István] aláírása.

68.

Budapest, 1950. július 26.

Az Igazságügyminisztérium utasításának
tervezete a Népköztársaság Elnöki Tanácsa
1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének
a büntetésvégrehajtási alkalmazottak előtti
kihirdetése tárgyában

Bizalmas

1. Valamennyi országos büntetőintézet Vezetőjének.
2. Valamennyi törvényszéki, megyei bírósági és bírósé fogház Vezetőjének.
3. A Letartóztatási Intézet központi kiképző iskola Vezetőjének.

Tárgy: A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeleteinek kihirdetése. ②
Melléklet: 1 db.

Az Elnöki Tanács 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelete kihirdetés végett Vezető Bajtársnak megküldi. A rendelet kihirdetésére össze kell hívni min azokat a li. alkalmazottakat, akik a vezetése alatt a letartóztatási intézetben teljesítenek szolgálatot és katonai büntetőbíráskodás alá tartoznak.

Gondoskodni kell arról, hogy azok előtt, akik betegség, szabadság, vagy más ok miatt a kihirdetésnek nincsenek jelen, a kihirdetés pótlólag megtörténjen. Ugyancsak ki kell hirdetni a rendeletet nyomban szolgálatbábelésékor minden olyan új li. alkalmazott előtt, aki nem a Letartóztatási Intézet központi kiképző iskolájából került az intézethez.

A járásbírói fogházakban szolgálatot teljesítő előtt az illetékes megyei bírósági ill. törvényszéki fogház vezetője hirdeti ki a rendeletet, gondosan ügyelve arra, hogy a kihirdetés mindenki előtt megtörténjen. A kihirdetésről bizalmasan kezelendő jegyzőkönyvet kell vezetni és azt azokkal, akik előtt a kihirdetés megtörtént, aláírni. ③

Vezető Bajtárs a kihirdetés után nyomban magyarázza is meg az új törvényerejű rendeletet. Különösen hívja fel a figyelmet az 1. §. 1/ és 3/ bekezdésére és a 3. §-ra. Mutassunk rá a rendelet politikai jelentőségére, ami abban áll, hogy a legsúlyosabb büntetés kiadására is indokolt azokkal az aljas hazafutókkal szemben, akik visszaélnék azzal a megtisztelő bizalommal, hogy a népi demokrácia rájuk a dolgozó nép fegyveres védelmét bízta és külföldre akarnak szökni.

Világítsuk meg azt is, hogy a külföldre szökés vagy annak kísérlete rendkívül súlyos következményekkel jár a 3. §. értelmében a tétlessel egy háztartásban élő vagy általa eltartott felnőttkori hozzátartozókra nézve. Az ilyen hozzátartozó öt évig terjedhető börtönnel büntendő még akkor is, ha a tettes szökéséről egyáltalán nem is tudott. Ráadásul az a tény, hogy a hozzátartozó a tétlessel egy háztartásban él vagy általa eltartott, maga után vonja ezt a súlyos büntetést. De ennél is súlyosabb a büntetés - 10 évig terjedhető börtön - ha a hozzátartozó tudott a tervezett szökésről és annak megtörténte előtt a hatóságnak jelentést nem tett. Ennek a rendelkezésnek indoka az, hogy a népi demokrácia a köz érdekét mindennél fontosabbnak tartja és ennek minden egyéb érdekét alá kell rendelni. Ezért biztosít büntetlenséget a rendelet olyan hozzátartozónak, aki a tervezett szökéséről feljelentést tett és a feljelentés folytán a szökés elmaradt.

Vezető Bajtárs hirdesse ki is, hogy a li. alkalmazottaknak ezeket a rendelkezéseket közöljék a velük egy háztartásban élő vagy általuk eltartott felnőttkori hozzátartozóikkal, de közöljék egyúttal azt is:

az kihirdetést nem csak a fogház vezetőjének kell megküldeni, hanem a letartóztatási intézet központi kiképző iskolájának is, akik a feljegyzések alatt a munkaközpont alá. ⑤

Famely a Magyar Kormányban egyelőre nem jelenik meg, az érdekeltek előtt való. ③

hogy sem a li. alkalmazottak, sem hozzátartozóik nem jogosultak a kihirdetett rendelkezéseket bárki-nek is továbbadni és amennyiben ez mégis megtörténne, őket ezért büntetői felelősség terheli.
A Letartóztatási Intézet központi kiképző iskola vezetője a most folyó és a később meginduló tanfolyamok újonchallgatói előtt hirdesse ki a törvényerejű rendeletet a fenti módon.

Budapest, 1950. július 26.

*Dr. Asztalos György
1950. július 26.
K. Stájer*

SZIGORUAN BIZALMAS	
KÖZTARSASAGI BIZALOM - SZIGORUAN BIZALMAS	
ERKEZETT: 1950 JUL 29	6. lap
248/2/1950	

Eredeti, kétoldalas, géppel írott fogalmazvány, dr. Timár István és Pesty János tintával tett javításaival – MOL JGY XIX – E – 1 – Z 00278/1950.

1. Pesty János kézírása: „Bizalmas”.
2. L. a 66–67. sz. dokumentumokat!
3. Dr. Timár István kézírása: „amely a Magyar Közlönyben egyelőre nem jelenik meg, az érdekeltek előtt való”.
4. L. a 13. sz. dokumentum 9. sz. jegyzetét!
5. L. az 1. sz. jegyzetet! „A kihelyezett munkacsoportoknál szolgálatot teljesítők előtti kihirdetésről az az intézet (: fogház :) vezető gondoskodik, akinek a felügyelete alatt a munkacsoport áll.”
6. Korabeli javítás. Törölve három sor, „A kihirdetésről bizalmasan kezelendő jegyzőkönyvet kell felvenni és azt azokkal, akik előtt a kihirdetés megtörtént, aláíratni.”
7. Ua.: „hívja”.
8. Ua.: „Mutasson”.
9. Ua.: „Világítsa”.
10. Korabeli törlés.
11. A tervezet készítőjének olvashatatlan aláírása.
12. „[átam] Pesty”.
13. „K[iadható] dr. Timár”.

69.

Budapest, 1953. október 15.

A legfőbb ügyész átírata

az MDP KV titkárához,

Farkas Mihályhoz

a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

1950. évi 26. sz.

törvényerejű rendelete ügyében

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

00207/1953. Legf. II. szám.

Farkas Mihály Elvtársnak,
M.D.P. Központi Vezetősége titkára,
B U D A P E S T.

Csatoltan megküldöm a Miniszter-
tanácsához szóló előterjesztésem^①, amellyel
egyetért Nógrádi Sándor altábornagy elvtárs.^②

Körem Farkas Elvtársat, szívesked-
jék nyilatkozni arra vonatkozóan, hogy a Mi-
nisztertanácsához való előterjesztés előtt
vizsgál-e ezt a Politikai Bizottság elé még-
egyszer, vagy sem.^③

Az előterjesztésem eredeti példá-
nyát szíveskedjék észrevételeivel hozzám
visszaküldeni.^④

Budapest, 1953. október 15.

Elvtársi üdvözléssel:

Erősen kíván *

Magyar Országos Levéltár - XX-10-a 2 d. 00207/53 .383.

Eredeti, egyoldalas, géppel írott tisztázat - MOL JGY XX - 10 - a 00207/1953.

1. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelet módosítását tartalmazta.
2. A Nógrádi Sándor által aláírt másolatot az ügyirathoz csatolták.
3. Farkas Mihály álláspontjáról a legfőbb ügyész úgy szerzett tudomást, hogy az MDP KV Irodája 1953. október 17-én arra utasította, hogy október 19-re a javaslatból 17 példányt küldjön meg, tehát az előterjesztést újból megvitatja az MDP PB.
4. A visszaküldött előterjesztést az ügyirathoz csatolták.

70.

Budapest, 1953. október 19.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa

1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének

módosításáról szóló MDP KV PB

előterjesztés-tervezete

00207/53

MINISZTERI OSZTÁLY

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

00207/53 Legf. Ü.

Szigorúan titkos!

Készült 17 példányban

ELŐTERJESZTÉS

a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Politikai Bizottságához az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. módosításáról.

Egyetért: Nógrádi Sándor

Látta: Farkas Mihály

I.

Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. 5 évig terjedhető börtönnel, hivatalvesztéssel és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésével, továbbá részleges vagy teljes vagyonelkobzással rendeli büntetni a külföldre szökést, vagy annak kísérletét elkövető katonai személy, vele együttartásban élő, vagy általa eltartott felnőttkori hozzátartozóját abban az esetben, ha a szökésről megelőzően tudomása nem is volt.

Ez a büntető rendelkezés ellenkezik a szocialista büntetőjogi elvekkel, mert büntetőrendelkezés alá von olyan személyeket, akiket sem bűnös tevékenység, sem bűnös mulasztás nem terhel.

A szocialista törvényesség érvényesülése megköveteli ennek a hatályos büntető rendelkezésnek hatályon kívül helyezését.

II.

A Politikai Bizottság utasítja a legfőbb ügyészt, tegyen előterjesztést - a Minisztertanács útján - az Elnöki Tanácsához az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. módosításáról.

Az új tvr.-ben nem szabad büntető szankció alá vonni a külföldre szökést vagy annak kísérletét elkövető katonai személy olyan hozzátartozóját, aki a szökésről megelőzően tudomással nem bírt.

A legfőbb ügyész tegyen kérvényt az Elnöki Tanácsához az olyan személyek végre nem hajtott büntetésének elengedése iránt, akiket katonai hozzátartozóik szökése miatt ítéltek el, de hozzátartozóik szökéséről nem tudtak.

Budapest, 1953. október 19.

Ars. M.

Magyar Országos Levéltár - XX-10-a Kalich Ferenc
2 d. 00207/53

Eredeti, egyoldalas, géppel írott fogalmazvány, ismeretlen személy tintával tett javításaival - MOL JGY XX - 10 - a 00207/1953.

1. A tintával tett javítások szerzője ismeretlen.
2. Korabeli javítás.
3. Ua. „Ezért javasoljuk, hogy a ... utasítsa”.
4. Ua. [Áthúzza:] „igazoltan”; „bizonyítottan”. Az MDP KV PB 1953. október 21-i ülésén a „bizonyítottan” szót kihúzta az előterjesztésből, amit e változtatással elfogadott. (MOL MDP-MSZMP 276. f. 53/142. ó. e.)
5. Ua. „egyéni”.
6. Ua. „azon”.
7. „Czakó Kálmán”.
8. „Keleti Ferenc”.* A javítások, illetve az előterjesztés végső változatának készítője eredetileg „Erdei Ferenc” igazságügyminisztert kívánta odaírni, amire az átírt „E” utal.

71.

Budapest, 1953. október 29.

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének
módosítására

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

00207/1953. Lf.U.szám.

"Szigorúan titkos!"

Készült 45 példányban.

Tárgy: Az ország területének el-
hagyására vonatkozó büntető-
rendelkezések kiegészítésé-
ről szóló 1950. évi 26.sz.
tvr. módosítása.

ELŐTERJESZTÉS A MINISZTERTANÁCSHOZ.^③

Egyetért: Nógrádi Sándor elvtárs.^④

I.

Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. öt évig terjedhető börtönnel, hivatalvesztéssel és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésével, továbbá részleges vagy teljes vagyonelkobzással rendeli büntetni a külföldre szökést vagy annak kísérletét elkövető katonai személy vele egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőttkorú hozzátartozóját abban az esetben, ha a szökésről megelőzően tudomása nem is volt.

Ez a büntető rendelkezés ellenkezik a szocialista büntetőjogi elvekkel, mert büntető rendelkezés alá von olyan személyeket, akiket sem bűnös tevékenység, sem bűnös mulasztás nem terhel.

A szocialista törvényesség érvényesülése megköveteli ennek a hatályos büntető rendelkezésnek hatályon kívül helyezését.

II.

Határozati javaslat.

1./ A Minisztertanács elfogadja - és az Elnöki Tanács elé terjeszti - az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. módosítására előterjesztett tvr. tervezetet az alábbi szövegezésben:

"A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának ..... számú törvényerejű rendelete az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelet módosításáról.

1. §.

Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. sz. tvr. 3. §.-ának 1./ bekezdése hatályát veszti és helyébe a következő rendelkezés lép:

- 2 -

Az 1. §-ban meghatározott büntett elkövetőjének vele egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőttkorú hozzátartozóját, ha a büntett elkövetéséről megelőzően tudott és arról a hatóságnak haladéktalanul jelentést nem tett, tíz évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

2. §.

A 4. §. /2/ bekezdése a következőképpen módosul:

Az 1. és 2. §. eseteiben, ugyancsak a 3. §. /1/ bekezdésének esetében az elkövető egész vagyonának elkobzását minden esetben el kell rendelni."

2./ A legfőbb ügyész a fenti módosító tvr. hatálybalépése után haladéktalanul tegyen csoportos egyéni kezdeményelőterjesztést az Elnöki Tanácshoz a korábbi büntető rendelkezés alapján elítélt személyek még végre nem hajtott büntetésének elengedése iránt.

3./ A fenti határozat közzétételre nem kerül.

Budapest, 1953. október hó 29. napján.^⑥

Ozako Kálmán s.k.
legfőbb ügyész.

A határozatot kapják: Bata István elvtárs,
Ozako Kálmán elvtárs,
Gerő Ernő elvtárs.^⑦

Stencilezett másolat, kétoldalas, géppel írott tisztázat - MOL JGY XX - 10 - a 00207/1953.

1. Ismeretlen személy keltezése és láttamozása: „L[áttam] X. 31.”.
2. Az MDP KV PB 1953. október 21-i ülésén hozzájárult ahhoz, hogy a legfőbb ügyész kezdeményezze a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének módosítását a Minisztertanácsnál. (L. a 70. sz. dokumentum 4. sz. jegyzetét!)
3. L. a 69. sz. dokumentum 4. sz. jegyzetét!
4. L. a 69. sz. dokumentum 2. sz. jegyzetét!
5. Stencilezési hiba.
6. Az MDP KV PB által elfogadott minisztertanácsi előterjesztés tervezetét a legfőbb ügyész már 1953. október 14-én elkészíttette. Ennek változatlan szövegét átdátumozta, s ennek alapján készült a végleges előterjesztés.
7. Uo. A tervezetben „a határozatot kapják” felsorolásban még a legfőbb ügyész szerepelt az első helyen, a névsort abc szerint módosították.

Budapest, 1953. december 7.

a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének
módosítása ügyében

Szigorúan titkos

Igazságügyminiszter.

Kispál Pál

az államügyekért felelős miniszter

XII. 8. sz. törvény

Czakó Kálmán elvtársnak

Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló, 1950. évi u.n. 26. számú törvényerejű rendelet módosításával kapcsolatban a Minisztertanács arra kötelezett bennünket, hogy tegyünk javaslatot a módosító törvényerejű rendelet megjelölésére, illetve a korábbi törvényerejű rendelet kérdésének rendezésére.

A kérdés megoldására két lehetőség van.

Egyik javaslatunk az lehet, hogy a Minisztertanács olyan törvényerejű rendelettervezetet terjesszen az Elnöki Tanács elé, amely az 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeletet a most elfogadott módosítással együtt, egységes szövegben tartalmazza. Ebben az új, egységes törvényerejű rendeletben az 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeletet helyezzük hatályon kívül. Az új törvényerejű rendelet tekintettel arra, hogy az év végén vagyunk, az idén közzéteendő utolsó törvényerejű rendelet számánál eggyel nagyobb számot kaphat.

A másik javaslatunk az lehet, hogy a módosított és átdolgozott új szöveget mint nyílt törvényerejű rendeletet tegye közzé az Elnöki Tanács. A Minisztertanács titkárságán ez utóbbi aláíráspont alakult ki és ezt támogatja Apró elvtárs is. Azt hiszem, mi a magunk részéről ezzel szintén egyetérthetünk, azonban ebben az esetben új előterjesztést kellene tenned a Politikai Bizottság elé és a döntéstől függően újból előterjeszteni a kérdést a Minisztertanács felé.

Budapest, 1953. december 7.

Az előterjesztéssel egyetértek a javaslatot.
Kispál Pál

Erdei Ferenc

Eredeti, egyoldalas, géppel írott tisztázata - MOL JGY XX - 10 - a 00207/1953.

1. Ismeretlen személytől származó kézírás: „Szigorúan titkos”. [Korabeli aláhúzás]
2. A legfőbb ügyész kézírása: „Kispál* et[elvtárs]. Mi a véleménye? XII. 8. Czakó”.
3. A Minisztertanács 1953. november 27-én hozott határozatot a legfőbb ügyész előterjesztését követően. A két pontból álló határozat a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendelete miatt egyrészt utasította az igazságügyi tárca vezetőjét és a legfőbb ügyészt a megbomlott törvényesség helyreállítására, másrészt csoportos egyéni kegyelmi előterjesztésre kötelezte a legfőbb ügyészt a végre nem hajtott elítélések esetében.
4. Apró Antal.
5. Az MDP KV PB 1954. január 13-i ülésén tárgyalta az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló előterjesztést, s azt elfogadta. (MOL MDP-MSZMP 276. f. 53/156. ó. e.)
6. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának rendelete az MDP KV PB 1954. január 13-i határozatának megfelelően elkészített minisztertanácsi előterjesztésen alapult.
7. Kispál Pál kézírása: „Az előterjesztés[et]ünkkel egyezik a javaslat. Kispál.”
8. Erdei Ferenc igazságügyminiszter aláírása.

Budapest, 1953. december 12.
A Népköztársaság Elnöki Tanácsa
1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének
kiegészítéséről szóló
MDP KV PB előterjesztés tervezete

Adminisztratív Osztály.
Legfőbb Ügyész.
Igazságügyminiszter.

00207/1953. Legf. U. sz.

Szigorúan titkos!

Készült 4 példányban.

Kapják: Kolseti Ferenc 2 példány
Czakó Kálmán 1 példány
Erdei Ferenc 1 példány

Előterjesztés

a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottságához
az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések
kiegészítéséről.

Egyetért: H.M. részéről:
B.M. részéről:

I.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. évi július hó 12-én kelt 26. sz. tvr.-tel kiegészítette az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezéseket. Ez újabb jogszabály kimondotta, hogy a katonai büntetőbíráskodás alá tartozó az a személy, aki külföldre szökik, vagy a szökést megkísérli, életfogytig tartó börtönnel büntetendő, csoportos vagy fegyveres elkövetés esetén pedig a büntetés halál. - Ugyanígy büntetendő az a polgári személy is, aki a külföldre szökést légi járművel követi el. A bűncselekmény elősegítését, az arra való felhívást, ajánlközölést, közös elkövetésre való megállapodást vagy bármilyen előkészületi cselekményt is tíz évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

A tvr. a továbbiakban öt évi börtönt ír elő a szökevény felnőttkorú hozzátartozóira, akik a szökésről nem tudtak és tíz évet, ha tudtak és nem jelentették fel a hatóságoknak.^②

A szocialista törvényesség megszilárdítása érdekében korábban már előterjesztést tettünk a szóbanforgó tvr. olyan irányú módosítására, hogy a szökésről megelőzően nem tudó hozzátartozók tekintetében a büntető rendelkezést hatályon kívül kellene helyezni.^③ Ugyanis ezekre növe a bűncselekmény és bűnösség törvényes elemei hiányoznak és pusztán a fennálló rokon kapcsolat alapozza meg a büntetőjogi felelősségrevonást, ami ellentétben áll a szocialista büntetőjog elveivel.

A törvényességnek ilyen irányú érvényre juttatását, vagyis az említett tvr.-nek az e részében való módosítását - korábbi előterjesztésem folytán - a Politikai Bizottság már helyeselte és a Minisztertanács is elfogadta.^④ Ennek során azonban a szóbanforgó tvr.-nek olyan további fogyatékosságai is vetődtek fel, amelyek szükségessé teszik ennek a jogszabálynak mélyebb és szélesebbkörű felülvizsgálását: már a Minisztertanács is a vonatkozó határozatában a kérdésnek a törvényesség szellemében való átfogó rendezése mellett döntött.^⑤

A szóbanforgó tvr.-nek legjelentősebb fogyatékosságai a következők:
1./ A hivatkozott tvr. titkos jogszabályként szerepel. Az 1950. évi tvr.-tek sorában ugyan a 26. számot kapta, azonban ilyen szám alatt az Elnöki Tanácsnak a Nemzeti Bankról szóló, másik tvr.-e került beiktatásra és kihirdetésre.^⑥ A szóbanforgó jogszabálynak a katonai személyek előtt való kihirdetéséről ugyan a honvédelmi miniszternek egy "Szigorúan titkos" rendelete intézkedett, de a tvr. - az Alkotmány 20. §-ának /6/ bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére - a hivatalos lapban kihirdetve nem lett.^⑦

2./ Az Alkotmány 20. §-ának /5/ bekezdése előírja, hogy az Elnöki Tanács által alkotott törvényerejű rendeleteket az országgyűlés legközelebbi ülésén be kell mutatni, - ez esetben ez sem történt meg.

Ezek a hiányosságok az Alkotmánynak és a törvényességnek nemcsak alakai, hanem elvi és tartalmi megsértését is jelentik. Ezért indokolt a kérdés újbóli rendezése, és pedig az Alkotmányt sértő jogszabály hatályon kívül helyezése és - amennyiben erre az egységes Btk. megalkotásáig is szükség van - a bűncselekményi körnek új, átfogó, alakilag és tartalmilag is helyesbített tvr.-tel való szabályozása.

II.

A fentiekre tekintettel javasoljuk, hogy a Politikai Bizottság járuljon hozzá

- 1./ a külföldre szökésnek nyílt törvényerejű rendelettel történő újbóli szabályozásához és annak szabályszerű kihirdetéséhez,
- 2./ A meghozandó új tvr. a következő elveket tartalmazza:
a/ A jogszabály érvényességét a katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozó további fegyveres, illetőleg rendészeti testületek körére is ki kell terjesztetni a mai helyzetnek megfelelően: így a

Magyar Országos Levéltár - XX-10-a 2 d. 00207/53

Határőrségre, amely különvált az Államvédelmi Hatóságtól, továbbá a hivatásos légoltalmi szervezetre és az állami tűzoltóságra, valamint a pénzügyőrségre és vámőrségre, amelyek időközben ugyancsak a katonai büntetőbíráskodás hatálya alá kerültek.

b/ Az eddigi rendelkezéstől eltérően nem kell büntetés alá vonni a cselekményről nem tudó hozzátartozót, de aki a cselekményről előzetesen tudomással bírt és annak feljelentését elmulasztotta, büntetni kell, akár hozzátartozó, akár nem. Eddig ugyanis a feljelentési kötelezettség a nem hozzátartozókra nem terjedt ki /:ezt kihirdetés híján nem is lehetett kötelezővé és büntetendővé tenni:/.

A feljelentési kötelezettség büntetését viszont - az egyéb leg súlyosabb államellenes bűncselekményekkel összhangban - egységesen tíz év helyett öt évig terjedhető börtönben kell megállapítani, minthogy a hozzátartozót sem lehet nagyobb súllyal a feljelentésre kötelezni, mint más személyt, akit ebben vitathatatlan érzelmi kapcsolatok sem befolyásolnak.

c/ Ki kell küszöbölni végül azt a meglevőséget is, ami a feljelentési kötelezettség elmulasztása esetén a teljes vagyonelkobzást minden esetben kötelezően írja elő és a bíróságnak azt a kivételes méltánylási lehetőséget sem hagyja meg, amit nem kisebb súlyú más államellenes bűncselekményeknél a törvény lehetőségek ismer el.

Még mindig megmarad az az aránytalan enyhesség, amely jelen jogunkban a polgári személynek sokszor nem kevésbé veszélytelen disszidálását csupán tiltott határátlépés büntettként és mindössze öt évig terjedhető börtönnel rendeli büntetni, míg a katona büntetése életfogytiglani börtön, vagy halálbüntetés. Ezt viszont e szabályozás keretében nem lehet rendezni, csak a készülő új Büntetőtörvénykönyv keretei között.

3./ A Politikai Bizottság kötelezze a legfőbb ügyészt és az igazságügyminisztert, hogy a fentieknek megfelelő tvr. tervezetet a Minisztertanács útján terjesszék az Elnöki Tanács elé.

Budapest, 1953. december 12.^⑧

/:Keleti Ferenc:/

/:Erdei Ferenc:/

/:Czakó Kálmán:/

Másolat, háromoldalas, géppel írott tisztázat - MOL JGY XX - 10 - a 00207/1953.

1. Ismeretlen személy kézírása: „Tük”.
2. L. az Iratok 1. 295-298. oldalakat!
3. L. a 70. sz. dokumentumot!
4. L. a 72. sz. dokumentum 3. sz. jegyzetét!
5. L. a 72. sz. dokumentumot!
6. L. a 66. sz. dokumentum 3. sz. jegyzetét!
7. L. a 2. sz. jegyzetet!
8. A legfőbb ügyész 1953. december 30-án küldte meg az MDP KV PB előterjesztés két példányát Keleti Ferenchez. Előzőleg, december 16-án Piros László államvédelmi vezérőrnagyhoz, a belügyminiszter első helyetteséhez is továbbított egy példányt a BM egyetértése megszerzése céljából. A miniszterek, valamint Bata István honvédelmi miniszter egyeztettek a tervezeteket, amit bizonyít az előterjesztésnek az MDP KV PB elé terjesztett végleges változata. Ennek keltezése 1954. január 11. A tervezet és az MDP KV PB elé került dokumentum szövegében nincs eltérés.
9. Erdei Ferenc igazságügyminiszter aláírása.

Legfőbb Ugyész

Igazságügyminiszter

0083/1954. Legf. U. szám.

"Szigorúan titkos!"

Készült 46 példányban.

Tárgy: Az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló 1950. évi 26. tvr. módosítása.

Előterjesztés a Minisztertanácshoz.

Egyetért: H.M.részcél: *Bata István*
B.M.részcél: *Erdei Ferenc*

I.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1950. évi július hó 12-én kelt törvényerejű rendeletével kiegészítette az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezéseket. E jogszabály formailag nem felel meg a törvényerejű rendeletek alkotmányos követelményeinek, tartalmaz pedig ellentétben áll a szocialista büntetőjog elveivel.

Ez a tvr. titkos jogszabály. Az 1950. évi törvényerejű rendeletek sorában ugyan a 26. számot kapta, azonban ugyane szám alatt az Elnöki Tanácsnak a Nemzeti Bankról szóló másik törvényerejű rendelete került beiktatásra és kihirdetésre. Így a jogszabály - az Alkotmány 20. §-ának 6/ bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére - a hivatalos lapban kihirdetésre nem került és elmaradt annak az országgyűlés legközelebbi ülészakán történő bemutatása is, amely az Alkotmány 20. §-ának 5/ bekezdése értelmében kötelező lett volna.

A szocialista büntetőjog elveit sérti viszont a hivatkozott törvényerejű rendelet ama rendelkezése, amely büntetni rendel a külföldre szökést vagy annak kísérletét elkövető katonai személy felnőttkori hozzátartozóját abban az esetben is, ha a szökésről megelőzően tudomása nem is volt. Nem lehet ugyanis büntető rendelkezés alá vonni olyan személyeket, akiket sem bűnös tevékenység, sem bűnös mulasztás nem terhel.

A fent említett törvénysértések megszüntetése mellett a törvényerejű rendelet egyéb tartalmi változtatásokat is igényel. Egyrészt ki kell terjeszteni hatályát a katonai bírósághoz alá tartozó összes fegyveres, illetőleg rendészeti testületekre. Másrészt nem kell büntetőjogi felelősségre vonni a bűncselekményről nem tudó hozzátartozót, ellenben büntetni kell - hozzátartozói kiváltságtól függetlenül - mindazokat, akik a bűncselekményről előzetesen tudtak, s feljelentést mégsem tettek.

Ugyanakkor a jogszabályban szereplő büntetési tételeket más hasonló súlyú államellenes bűncselekményekre meghatározott büntetési tételekkel arányban állónak kell megállapítani.

Magyar Országos Levéltár XX-10-a G d 0083/54

XIX C 100/77

XX-10-a G d 0083/54 - 2 -

Meg kell szüntetni azt a merevséget is, hogy a feljelentési kötelezettség elmulasztása esetén a teljes vagyonekbeztetés kimondása kötelező legyen. A bíróságnak mérlegelési lehetőséget kell adni - amint ezt más államellenes bűncselekményeknél a törvény megengedi - a teljes vagy részleges vagyonekbeztetés kimondására.

II.

Határozati javaslat.

/1/ A Minisztertanács elforadjá - és az Elnöki Tanács elé terjeszti - az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről szóló - az e tárgyban meghozott 1950. évi 26. számú törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezését is tartalmazó - tvr-tervezetet a mellékelt szövegezésben.

/2/ A határozat közzétételre nem kerül, a tvr-t azonban szabályszerűen ki kell hirdetni.

A határozatot kapják: Bata István elvtárs
Czakó Kálmán "
Erdei Ferenc "
Gerő Ernő "

Budapest, 1954. évi február hó 16. napján.

Erdei Ferenc ④
/Erdei Ferenc:/

Götz János ⑤
/Götz János:/

Magyar Országos Levéltár XX-10-a G d 0083/54

1. Bata István és Piros László aláírása.
2. L. a 75. sz. dokumentumot!
3. Trhgy. – 1954. Bp., 1955. Mt. Titkársága kiad. 158. oldal. 1954. évi 12. sz. törvényerejű rendelet az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések kiegészítéséről. Kihirdetve 1954. május 12-én.
4. Erdei Ferenc aláírása.
5. Götz János aláírása.

75. Budapest, 1954. február 16.
A Népköztársaság Elnöki Tanácsa
1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletének
megváltoztatására vonatkozó minisztertanácsi
előterjesztés melléklete:
a NET-rendelet tervezete

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

423
A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1954. évi .....számu
törvényerejű rendelete
az ország területének elhagyására vonatkozó büntető rendelkezések
kiegészítéséről. @

1. §.

/1/ A katonai büntető eljárás alá tartozó fegyveres és
rendészeti testületnek /:a néphadsereg, a belügyminisztérium ál-
lamvédelmi szervei, a belső karhatalmi szervek, a határőrség, a
rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervek, a hivatásos légoltalmi
szervezet és az állami tűzoltóság, valamint a pénzügyőrség és a
vámőrség, @ azt a tagját, aki külföldre szökik, 15 évig terjedhe-
tő börtönnel kell büntetni.

/2/ Ugyanígy kell büntetni azt a polgári személyt is,
aki repülőgépet vagy más légi közlekedési eszközt engedély nél-
kül szándékosan külföldre vezet, vagy azon a személyzet tagja-
ként engedély nélkül és szándékosan külföldre távozik.

/3/ Ha az /1/ és /2/ bekezdésben meghatározott büntetett
felfegyverkezve vagy csoportosan követik el, a büntetés halál.

2. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott büntett elkövetéséhez
szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ah-
hoz szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a
büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, ugyiszintén aki az elköve-
tésre más felhív, az elkövetésre ajánlkozik, erre felhívás foly-
tán vállalkozik, a közös elkövetésre nézve megállapodik vagy a
büntett véghezvitelét előkészítő bármilyen más cselekményt hajt
végre, 10 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

3. §.

Azt, aki az 1. és 2. §-okban meghatározott bűncselek-
ményről tudomást szerez és erről a hatóságnak haladéktalanul je-
lentést nem tesz, 5 évig terjedhető börtönnel kell büntetni.

4. §.

/1/ Az 1. §-ban meghatározott büntett esetében a teljes
vagyonelkobzás kimondása kötelező.

/2/ A 2. és a 3. §-okban meghatározott büntettek elkö-
vetése esetén teljes vagy részleges vagyonelkobzásnak van helye.

/3/ Az 1. és a 2. §-okban meghatározott büntettek el-
követőivel szemben az ország területének meghatározott részéből
való kiutasítást /:Btá. 45. §:/ is ki lehet mondani.

- 2 -

5. §.

A jelen törvényerejű rendeletben meghatározott bűncse-
lekmények tekintetében az eljárás a budapesti katonai bíróság
kizárólagos illetékessége alá tartozik.

6. §.

A jelen törvényerejű rendelet kihirdetésének napján lép
hatályba; hatálybalépésével egyidejűleg a jelen szabályozástól
eltérő korábbi rendelkezések hatályukat veszítik. @

Stencilezett másolat, kétoldalas, géppel írott tisztázat - MOL JGY XX - 10 - a 0083/1954.

1. L. a 74. sz. dokumentum 4. sz. jegyzetét!
2. Ua. A zárójelben lévő felsorolás kimaradt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa
1954. évi 12. sz. törvényerejű rendeletéből.
3. Ezzel a paragrafussal helyezték hatályon kívül a Népköztársaság Elnöki
Tanácsa 1950. évi 26. sz. törvényerejű rendeletét.